

PANIK I FLICKRUMMET

INSPIRATIONSMATERIAL FÖR LÄRARE

Av Manilla Ernst

Foto: Markus Gårder

Av **Åsa Lindholm**
Regi **Carolina Frände**
Scenografi och kostym **Jenny Kronberg**
Ljus **Karl Svensson**
Mask **Linda Gonçalves**
Kompositör/musik **Marit Bergman**
Koreografi **Anna Ståhl**
Vägg/muralmåleri **Shora Dehnavi**
Rekvisitör, kostym- och scenografiassistent **Tora Kirchmeier**

I rollerna:

Lili **Astrid Kakuli**
Kit **Ulrika Nilsson**
Misse **Maria Sundbom**
Moff **Per Öhagen**

Urpremiär: 8 september 2017

Scen: Kulturhuset Stadsteaterns barn- och ungdomsscen i Skärholmen

Från: 9 år

Introduktion till inspirationsmaterialet

Inspirationsmaterialet är till för att du som lärare ska få verktyg till att samtala om föreställningen *Panik i flickrummet* med dina elever. Att gå på en teaterföreställning är både en kollektiv och individuell upplevelse. Ni ser föreställningen gemensamt och kommer delvis ha liknande upplevelser, men hur ni tolkar och tar del av föreställningen beror också på era personliga erfarenheter och tidigare möten med scenkonst. När ni gör övningarna nedan handlar det inte om att svara rätt enligt ett facit, för det finns inget sätt som är rätt eller fel. Syftet är snarare att resonera kring föreställningen och diskutera era upplevelser för att fördjupa dessa.

Betrakta materialet som inspiration. Välj ut de övningar du tycker är intressanta och kombinera dem så de blir relevanta för din klass. Du som lärare känner dina elever bäst och vet deras behov, liksom vad som är deras styrkor och möjligheter. Vissa övningar kan behöva göras mer komplexa så att eleverna blir mer utmanade medan andra övningar kanske måste förenklas. Flera av övningarna går säkerligen också att kombinera med projekt och uppgifter som ni redan gör i skolan, utnyttja det!

I informationen till föreställningen går det att läsa följande om handlingen:

Panik i flickrummet handlar om 11-åriga Lili. Hennes pappa tror att hon fortfarande gillar hästar och ska gå med i en läseklubb men hennes dröm är att spela elgitarr i punkbandet Purple Jackets. En dag är hon äntligen ensam hemma och några från bandet ska komma över. Allt är klart – hon byter om till de coolaste kläderna hon har och sätter upp punkaffischer i sitt rum. Det ringer på dörren men utanför står faster Misse. Dumpad av sin nya dejt och förkrossad vill hon ha tröst och lyssna på schlagersånger om hjärta och smärta. Lili får panik!

Panik i flickrummet är en fars med galna karaktärer och situationskomik där Lili får kämpa med pinsamma vuxna i komiska situationer under ett hektiskt tempo. I föreställningen blir rollerna ombyta, Lili blir den förnuftiga medan de vuxna betar sig som barn med självcentrerade behov. Föreställningen handlar också om identitet, att som barn finna sina intressen och skapa sig sin livsstil. Inspirationsmaterialet ger förslag på hur och vad ni kan samtala om i relation till föreställningens teman och ger också exempel på kreativa och skapande uppgifter som kan komplettera era samtal.

Eftersom synen på och erfarenheterna av exempelvis identitetsskapande skiljer sig åt, både mellan eleverna men också mellan dig som vuxen och barnen kanske det inte är helt enkelt att komma igång med ett samtal. Flera av övningarna nedan utgår från karaktärerna och händelserna som gestaltas i föreställningen. När ni utgår från föreställningen i era samtal har ni något konkret att förhålla er till samt en gemensam upplevelse som kan underlätta samtalen. Vissa övningar blir dock mer personliga. Om eleverna tycker att det är svårt att diskutera kan du prata med dem om att det är skillnad på att

vara personlig och privat. Tänk också på att du som lärare inte behöver ha alla svar när ni samtalar om uppsättningens innehåll och form. Diskutera istället tillsammans med eleverna och visa att det inte alltid finns givna svar. Det viktiga är att ni delar med er av era tankar och funderingar.

Sist i inspirationsmaterialet finns en referenslista. Ett par böcker tar upp filosofisamtal med barn och unga vilka kan ge dig som lärare bra vägledning inför era samtal med eleverna. I referenslistan finns också en del texter som handlar om ungas reception av scenkonst. Dessa kan vara intressanta att ta del av för att bättre förstå hur barn och unga talar och resonerar kring konstupplevelser. Du behöver dock inte läsa litteraturen för att kunna göra uppgifterna utan se det som inspiration och stöd om intresse finns. I litteraturlistan finns också litteratur som på olika sätt kopplar an till de teman som finns i föreställningen. I vissa övningar kan litteraturen användas. Men den kan också läsas utan att ni efteråt göra kopplingar till föreställningen.

Innan teaterbesöket

Eleverna behöver inte förberedas på något särskilt sätt innan de ser *Panik i flickrummet*. Barn och unga uppskattar dock att få information om vad de ska se, på samma sätt som vi vuxna vill vara informerade när vi ska ta del av kulturevenemang. Berätta för eleverna det du vet, exempelvis övergripande om föreställningen och dess tema. Ni kan gemensamt titta på Kulturhuset Stadsteatern Skärholmens webbplats och den informationen som finns där. Prata om föreställningens affisch och titeln. Resonera kring den information ni kan finna och fokusera sedan på era förväntningar och låt dem ligga till grund inför ert besök.

Ägna även lite tid åt att tala om vilka som arbetar på teatern. Gör en gemensam lista på de olika yrkena som finns, exempelvis skådespelare, regissör, maskör, kostymör, scenograf, rekvisitör, koreograf, ljud/ljusdesigner, ljud/ljustekniker, scentekniker, kommunikatör, producent, konstnärlig ledare, foajé-personal osv. och diskutera deras olika uppgifter.

Tankekartan

Gör en gemensam tankekarta med era förväntar på föreställningen. Sätt exempelvis upp ett stort papper på väggen. Gärna 1x1 meter eller ännu större. Skriv ner och rita alla de tankar ni har inför ert teaterbesök. Det går också bra att använda whiteboardtavlan eller smartboard så länge ni kan spara ner tankekartan och gå tillbaka till den vid ett senare tillfälle. Det ni diskuterar innan ni ser

föreställningen bör fokusera på era förväntningar. Det är viktigt att även du som lärare noterar dina tankar. Er tankekarta behöver inte ha någon särskild form eller struktur, det viktiga är att ni får ett collage över era gemensamma funderingar. Hur ni gestaltar det spelar mindre roll.

Exempel på frågor att utgå från:

Vad vet ni om föreställningen? Vad kommer att hända i föreställningen? Hur kommer det se ut på scenen? Vilka karaktärer kommer att finnas med i föreställningen och hur är dem? Hur många skådespelare tror ni är med? Vad kommer skådespelarna ha på sig? Var kommer ni i publiken att sitta? Kommer det finnas musik och hur kommer den att låta? Vilka färger kommer finnas på kulisser, kläder, ljus och rekvisita? osv. Tänk på att det inte bara är du som lärare som behöver ställa frågor. Även eleverna kan bidra!

Efter teaterbesöket

Minnesrunda

Låt eleverna återge varsitt minne från föreställningen. De kan välja att berätta det första de kommer att tänka på eller något som de gått och funderat på sedan de såg föreställningen. Det kan vara något som de tyckte var väldigt bra eller något som de reagerat negativt på. Genom minnesrundan får ni ta del av varandras upplevelser och ni hjälper också varandra att komma ihåg det ni sett. Du som lärare får också en inblick i vad eleverna har fäst sig vid och hur de tagit emot föreställningen. Är det framförallt handlingen de väljer att återberätta eller rör det sig snarare om iscensättningen?

Länka samman era minnen till en helhet

När alla elever fått berätta varsitt minne så gör om övningen och fokusera på enbart handlingen. Föreställ er en osynlig tidslinje som går från en sida klassrummet till den andra. I ena änden är föreställningens början och i den andra dess slut. Elevernas uppgift blir att fylla tidslinjen med föreställningens scener. Låt eleverna återge varsin händelse och när de gör detta måste de ställa sig på linjen i den ordning som det spelades upp. Ni kan behöva hjälpas åt för att komma ihåg alla scener. När alla elever står på linjen kan ni återigen berätta era minnen men nu i den ordning som det utspelade sig. Fundera också på om det är någon scen som ni missat och var på linjen den skulle hamna.

Fördjupa övningen

När eleverna står kvar på tidslinjen kan ni gemensamt fundera på hur och om scenografin, kostymerna, ljuset, ljudet och så vidare förändrades under föreställningens gång. Varje elev har i nuläget varsin scen att "ansvara för". Låt dem berätta hur det såg ut i scenrummet då den scenen utspelade sig. Har de svårt att förklara kan du som lärare ställa frågor som kan vara till hjälp.

Det går också att göra den inledande övningen enbart genom att fokusera på iscensättningen. Om eleverna visar sig ha bra koll på handlingens olika scener från början kan de säkert återge föreställningen enbart genom att prata om förändringarna i scenografin eller skådespelarnas förflyttningar i rummet. Testa er fram!

Återgå till er tankekarta

När ni pratat en del om föreställningens innehåll och iscensättningen utifrån era minnen kan ni ta fram er tankekarta, om ni gjorde en innan ert besök i Skärholmen. Stämde era förväntningar? Var något annorlunda? Var det något som överraskade er?

Arbeta med föreställningens tematik

För att tala om föreställningens tematik kan det vara bra att börja med en associationsövning för att få en bild av hur eleverna resonerar kring begrepp som på olika sätt berörs i föreställningen. När ni fått en känsla för begreppen koppla dem till föreställningen.

Associationsövning

Dela ut varsitt papper till eleverna och be dem associera fritt till ett eller flera av följande begrepp: *Flickrum, Idol, Musik (allmänt eller välj en specifik musikstil som exempelvis Schlager eller Punk), Självtändig/het, Mod, Intresse, Vänskap, Ensamhet, Gemenskap, Hjälpsamhet, Osäkerhet, Ansvar, Kärlek, Känslor, Pinsamma föräldrar, Identitet, Identitetskapande, Stil osv.*

Samla in och skriv upp elevernas associationer på tavlan. Diskutera och analysera tillsammans vad orden betyder. Varför beskriver vi orden som vi gör? Vilken funktion/innebörd har begreppen och varför? Fortsätt diskutera utifrån exempelvis frågorna nedan. För att exemplifiera används "stil" och i relation till föreställningen så kan ni tänka på Lilis Punkinspirerande stil. Testa även med de andra begreppen och formulera liknande frågor till dem och det är inte nödvändigt att koppla orden till föreställningen utan övningen kan helt fokuseras till att resonera om begreppen som sådana. Vill ni fördjupa uppgiften kan ni läsa någon eller några av böckerna i referenslistan. Flera av begreppen som återfinns i föreställningen gestaltas även i böckerna och ni kan på så sätt jämföra hur de kommer till uttryck där jämfört med i föreställningen.

- Vad är det att ha en stil?
- Varför vill man skapa sig en egen stil?
- Går det att ha en stil som inte är kopplat till ett intresse?

- Om tjejer och killar har samma stil ser det lika ut eller skiljer det sig på något sätt?
- Är det skillnad på vuxnas och barns stil även om deras stil är kopplat till samma intresse?
- Kan vuxna ha en stil?
- Fundera på stil över tid. Tror ni det upplevdes, och kom till uttryck, på samma sätt förr i tiden som idag? Om det är annorlunda på vilket sätt?

Osv...

Avsluta övningen med att fråga om eleverna tycker föreställningen handlar om något annat tema än det ni valt att ta upp. Kanske är det någon som har en andra tankar om vad föreställningen vill berätta. Diskutera hur det kommer fram i föreställningen. Eller så börjar ni associationsövningen med att eleverna får ge förslag på teman som föreställningen tar upp och utgår från det.

Diskutera föreställningens iscensättning

Diskutera föreställningens teman i relation till iscensättningen. Vilken funktion har exempelvis ljuset, ljudet, scenrummet, kostymer, mask, rekvisita och koreografi för gestaltningen av den tematik som berörs? Samtala i helklass eller dela in eleverna i mindre grupper. Utgå från de teman som tas upp i övningen ovan eller något annat som ni själva väljer att fokusera på.

Scenografi, ljus, rekvisita

- Hur såg scenrummet ut?
- Vilka olika spelplatser fanns i föreställningen?
- Vilken scenografi och rekvisita fanns i scenrummet? Hur används den? Hur kopplades den till de teman som föreställningen berör.
- Hur förändrades ljuset under föreställningens gång? Vilken betydelse hade ljussättningen för berättelsen?

Osv...

Kostym, mask och peruk

- Vilka olika kostymer hade karaktärerna? Vad symboliserar dessa?
- Vad hade skådespelarnas för mask och peruk? Vad vill de gestalta med dem?

Osv...

Rörelser, koreografi, musik

- Hur arbetade skådespelarna med kroppen?

- Hade de några återkommande rörelser?
- Hade de personbundna rörelser, specifika för de olika karaktärerna?
- Hur skulle ni beskriva musiken? Vilken funktion hade den? Vad bidrog den till i de olika scenerna?

Osv...

Fundera också på vilken betydelse iscensättningen hade för berättelsen. Varför har det konstnärliga teamet valt att iscensätta föreställningen så här? Vilken betydelse har det för tematiken? Detta är ingen lätt uppgift men försök resonera utifrån hur ni uppfattar och tolkar det.

Vad är en fars?

För flera av eleverna är det troligtvis första gången de ser en fars. Det kan därför vara intressant att ägna lite tid åt att tala om vad en fars är och dess kännetecken. Exempelvis kan du som lärare lyfta att karaktärer i farsor ofta hamnar i situationen där de tvingas ta till lögner som leder till förvecklingar och missförstånd. Och att farsen måste spelas i ett snabbt tempo för att man inte ska hinna tänka efter och se de osannolika i händelserna. Att spela en fars är en väldigt teknisk uppgift där tajmingen i rörelserna, förflyttningarna genom rummet och mötena mellan skådespelarna är avgörande för att det ska fungera. Enbart genom denna korta beskrivning kommer nog eleverna kunna göra kopplingar till föreställningen och spelstilen. Du kan självklart också låta eleverna själva söka fram information om vad en fars är.

Skriv en kort fars

När ni identifierat hur en fars är uppbyggd kan eleverna skriva egna berättelser utifrån samma premisser som i föreställningen de sett. Om eleverna vill komma på egna karaktärer gå det bra. I annat fall kan de skriva sina berättelser utifrån någon av de andra karaktärernas perspektiv. Dela in klassen så de är 3-4 elever i varje grupp. Ge varje grupp varsin karaktär; Misse, Kit, Moff (om ni inte väljer egna karaktärer). Be dem fundera ut historier till dessa karaktärer där de har huvudrollen. Har ni inte möjlighet att skriva nya historier låt eleverna fundera på den övergripande handlingen. Denna uppgift kan ni också välja att göra i helklass. Gör som en stor mindmapp över ett händelseförlopp för någon av karaktärerna. Utgå exempelvis från nedanstående för att ringa in ramhistorien:

- Hur börjar det?
- Vad har karaktären för hemlighet som hen undanhåller sina anhöriga?
- Vilken händelse ska utspela sig när karaktären går in i sin egentliga identitet.
- Vilka "problem" brottas de andra karaktärerna med parallellt med huvudkaraktären?
- Hur sker avslöjandet om huvudkaraktärens hemlighet? Vilka problem uppstår då?
- Hur slutar det?

- Hur ser avslutningsscenen ut? Är det ett framträdande som i föreställningen eller händer något annat?

Om det är svårt att komma igång låt eleverna huvudkaraktärens rum. Om någon grupp exempelvis ska skriva en historia utifrån Moffs perspektiv fundera på hur det ser ut i hans rum. Och vad han skulle göra med inredningen i sitt rum om ingen såg. Utifrån det kanske det blir lättare att hitta på en historia.

Låt eleverna gärna redovisa sina farsor på valfritt sätt. Kanske vill de läsa upp de nya berättelserna eller återberätta hur de tänkt när de skapade historien. Någon grupp kanske vill spela upp berättelsen och träna in rörelser och förflyttningar andra kanske vill gör teckningar serie-strippar osv.

Sätt föreställningen i en annan genre

Om eleverna tycker det är intressant att lära sig mer om hur olika spelstilar påverkar historier, så kan ni göra tankeexperiment över vad som skulle hända om *Panik i flickrummet* hade spelats som musikal, tragedi osv. Ni har säkert sett någon annan föreställning i en annan genre som ni kan utgå ifrån. Spåna tillsammans!

Identitetsskapande och hur det görs

I föreställningen uttrycker Lili sitt intresse för Punk genom att sätta upp bilder på väggen, sminka sig och byta kläder. Låt eleverna fundera på hur vi uttrycker och skapar våra identiteter. Om man som barn har ett eget rum kan man ge uttryck åt sin stil genom att exempelvis sätta upp bilder på väggen som Lili gör. Men alla barn har inte egna rum. Hur gör man för att skapa sig sin identitet om man exempelvis delar rum med syskon?

Att skapa sig en ny identitet och ett nytt intresse kan innebära att lämna något bakom sig. Exempelvis den person som man var när man exempelvis var yngre. Fanns det i Lilis rum spår av den hon var innan hon började gilla punk? Har eleverna själva erfarenheter av när de började finna intresse som på olika sätt förändrade deras stil och identitet?

I föreställningen får vi se hur Lili hittar sin stil genom att förändra sig själv med kläder och smink och genom att sätta upp saker i sitt hem. Finns det fler ställen där det är viktigt att markera sin stil och visa sin identitet? Exempelvis i sociala medier? I sin telefon? I sin dator?

Skapa rumscollage utifrån barnen egna intressen

Be eleverna bildgoogla flickrum och pojkrum. Rummen som kommer upp är ofta stereotypiska barnrum tagna ut inredningsmagasin eller liknande. Be eleverna välja ett rum och skriv ut det på A4 eller helt A3. Rummen de väljer kan lika deras eget rum som de hade när de var yngre. Eller så väljer de ett helt galet flickigt/pojktigt rum som det tycker är hemskt, roligt, fint osv. Be dem dock och välja ett rum som de på något sätt kan "låtsas" är det rum som de hade när de var mindre. Låt eleverna därefter hitta bilder på olika saker (möbler, inredning mm) som visar deras stil, intresse och identitet som de har eller vill ha. Sådant som de verkligen gillar! Tanken är att eleverna ska klistra fast alla småbilder på deras drömrums över det rum som de inledningsvis valde. Innan de klistrar fast småbilderna låt dem fundera om de vill dölja det ursprungliga rummet helt eller om de på olika sätt vill låta det skymta igenom som en påminnelse om att de en gång haft en annan stil och intresse?

När ni är klara sätt upp alla bilder på väggen. Ser ni några likheter mellan elevernas olika bilder? Har majoriteten valt att dölja det ursprungliga rummet eller låtit det skina igenom?

Syftet med uppgiften att låta eleverna fundera på om det är viktigt att behålla något från en tidigare del av sitt liv när man sedan kanske väljer att hitta en ny identitet.

Kanske är det någon som framhåller att som barn är det vuxna som väljer åt dem men att man efterhand som man blir äldre har större valmöjligheter att själv välja. Om inte så testa att lyft den diskussionen.

Gör egna accessoarer

I föreställningen används många olika accessoarer. Ta fram allt kreativt material ni har till förfogande. Om ni inte har så mycket kanske ni kan göra övningen i samband med fritids där de kanske har mer pysselmaterial. Eller så kanske eleverna att ta med material de har liggandes hemma. Ha sedan en kreativ skaparverkstad där ni gör egna accessoarer. Denna uppgift behöver ni inte koppla till något särskilt i föreställningen. Utan skapa fritt och se föreställningen som en inspiration. Att ha efterarbete i relation till en föreställning behöver inte nödvändigtvis handla om att diskutera dess innehåll.

Skapa känsloscener

I *Panik i flickrummet* exploderar det av olika känslor hos de olika karaktärerna. Efter att ni samtalat om föreställningens olika delar, exempelvis genom övningarna ovan kan det vara skönt att arbeta med kroppen ett tag. Skriv ner massor av känslouttryck på lappar och lägg i en skål. Dela i klassen i grupper i 3 till 4 elever i varje. Låt eleverna stå på olika platser i rummet. Välj vilken grupp som ska börja. Därefter drar du en lapp och visar för gruppen som ska identifiera känslan. Efter att ha levt ut känslan

ett tag måste de frysa sin känsla och stå som statyer en kort stund. Låt de andra grupperna gissa vilken känsla de gestaltat. När de gissat rätt blir det nästa grups tur.

Spin-off teman

Under ert efterarbete av *Panik i flickrummet* kommer ni säkert komma in på teman och funderingar som inte handlar om specifikt om föreställningen. Utforska dessa och arbeta med det som intresserar er. Bara för att en föreställning har ett specifikt tema behöver inte efterarbetet nödvändigtvis kretsa kring det. Ha föreställningen som utgångspunkt men låt era individuella intressen styra. Kanske är det någon del i föreställningen som ni kan knyta till redan pågående arbeten och projekt i skolan.

Referenslista

Ernst, Manilla, Lorentzon, Ylva & Wester, Moa, *Barn, kultur och kulturutbud – Förutsättningar och förväntningar. En pilotstudie om att lyfta barns och ungas perspektiv.* Stockholms kulturförvaltning, 2013

<http://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:708064/FULLTEXT01.pdf>

Haglund, Liza, *Att tänka noga – En filosofibok*, Stockholm: Tiden, 2001

Haglund, Liza, Persson, Anders J, *Självklart inte – En filosofibok*, Stockholm: Rabén och Sjögren, 2009

Helander, Karin, "Det var roligt och så lärde man sig nånting, men jag kommer inte på vilket det var" - Om barnteater och receptionsforskning. I: K. Helander, (Red.), *Locus*, 3-4/11

<http://www.buv.su.se/publikationer/publikationsserier/locus/tidigare-nummer/locus-2011/locus-2011-nr-3-4-1.81547>

Lidén, Ellinor & Helander, Karin, *Slutrapport till Statens kulturråd "Interkulturella perspektiv på scenkonst för barn och unga": Teatern som arena för interkulturella möten? Om den lokala förankringens betydelse för scenkonstens tillgänglighet. En studie av verksamheten vid Stockholms stadsteater Skärholmen*, Stockholms universitet, Centrum för barnkulturforskning, 2012

<http://www.diva-portal.org/smash/record.jsf?searchId=1&pid=diva2%3A577059&dsid=2209>

Apstjärnan, Frida Nilsson

Billie – Avgång 9:42 till det nya livet, Sara Kadefors

Billie – Du är bäst, Sara Kadefors

Brorsan är Kung, Jenny Jägerfeld

George, Alex Gino

Hedvig, Frida Nilsson (samt övriga böcker i serien om Hedvig)

Lill-Zlatan och morbror Raring, Pija Lindenbaum

Livet enligt Rosa, Måns Gahrton

Kenta och barbisarna, Pija Lindenbaum

Nyckelbarnen, Sara Kadefors

Utsikt från livets planet, Tove Berggren

Världens bästa gäng, Maja Lunde (Snäll, snällare, snällast; Kaos i köket; Scenskräck)

Världens mesta Ester, Anton Bergman, Emma Adbåge

Världens viktigaste bok – om kroppen, känslor och sex, Nathalie Simonsson, RFSU